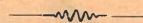

OG LEDET AF

HANS APPEL og NIELS ANTON HANSEN

DALUM LANDBRUGSSKOLE

FEMTE AARGANG

1892

ODENSE

MILO'SKE BOGTRYKKERI

1892

Værdiforringelse af Maskiner, Inventar o. lg., saa formenes Mejeriets samlede Aktiver ikke at være forringede.

Dette angaaende nærværende Regnskab; da Lejligheden imidlertid tilbyder sig, skal jeg tillade mig at fremkomme med et Par Bemærkninger angaaende andre Regnskaber.

I »Oversigt over Solrød Andelsmejeris Regnskab« (sé »Mælkeritidende« 1891, Nr. 51, Side 773), findes Beholdningen af Kul ved Regnskabets Slutning opført som Indtægt paa Pengeregnskabet. Neden under oplyses, at Beholdningen af samme ved Regnskabets Begyndelse var 700 Kr., og disse burde da formentlig været opført paa Udgiftssiden og fradraget »Overskuddet«.

I »Regnskab for Heden-Vantinge Andelsmejeri« (sé »Mælkeritidende« Nr. 3 d. A., Side 40), er »Renter af Andelshavernes Anlægs-kapital« opført som »Overskud«. Kunde 4 af de anførte 7 pCt. ikke passende have været opført paa Udgiftssiden, og som Følge deraf 888 Kr. fradraget »Overskuddet«?

Kirkeby Andelsmejeri i Februar 1892.

Rasmus Nielsen.

Kvinder som Mejeribestyrere.

Da der er bleven rettet en Opfordring til mig om at være med til Dannelsen af en Forening med det Formaal: at faa Kvinderne noget mere ind i Konkurrencen om Bestyrerpladserne paa vore mange Andelsmejerier, kunde jeg have Lyst til at udtale min Mening offentlig om den Sag.

Jeg har i en Aarrække arbejdet ved Mejerigjerningen — i de senere Aar som Bestyrer — og har hele Tiden arbejdet sammen med baade Kvinder og Mænd. Nu staar jeg netop i Begreb med at gaa over til anden Virksomhed, saa jeg mener baade at kunne udtale mig med lidt Erfaring og — uden Brødnid.

Jeg har tidligere hørt til dem, der mente, at Kvinden var fuldkommen lige saa godt paa sin rette Plads ved Mejerigjerningen som Manden. Det var hun ogsaa, før Maskinerne blev tagne i Brug. Men efter den tekniske Udvikling, Faget nu har faa't, egner det sig ikke længere saa godt for Kvinden, især saa længe hun bibeholder den hidtil brugte Paaklædning.

Hun kan nemlig ikke uden stor Fare for Liv og Lemmer gaa med Skjorter paa og passe Maskineriet. Og det du'r ikke med en Driftsleder, som ikke selv kan springe til i et kritisk Øjeblik og ordne det fornødne.

Der kan være enkelte Grene af Faget — f. Ex. Smørrets Pasing — det kan være rart for Properhedens Skyld at have en Kvinde til.

Men baade dette og det øvrige Mejeriarbejde overstiger i Grunden de fleste Kvinders Kræfter. Der er mange tunge Ting at løfte paa, som fordrer »Kæmpekræfter« — store Mælkespande, store Kjærner, hele Dritler Smør osv.

Og for en Bestyrer af et Andelsmejeri er der mange Folk at tumle med. Foruden selve Mejeripersonalet er der en hel Del Mælkekuske — stundum raa Personer. Og blandt de Herrer i Hundredevis, man tjener under de Forhold, er alle Slags Mennesker. De er ikke *alle* saa nemme at komme til Rette med — Aandsdannelsen er desværre kun ringe og — — — Agtelsen for Kvinden endnu mindre.

Derfor er det ogsaa kun sjælden, at Bønderne antager en Kvinde som Bestyrer af et større Mejeri, skjønt de nok vilde det for Besparelsens Skyld, da de i Reglen kan faa Kvinder billigere.

Og naar Kvinderne ikke kan komme ind i de overordnede Stillingen, saa synes jeg ikke, de vedblivende skulde spille deres Tid paa Uddannelsen i Faget. Der er i hvert Fald mange andre Felter, paa hvilke Kvinderne bedre kan konkurrere med Mændene, f. Ex. i flere Grene af Handelsfaget (navnlig med alle Beklædningsgjenstande), i Beværtninger, ved Frisering, Fotografering, Skrædderi, Skomageri — og iblandt Studiefagene: Skoleundervisning, Hygiejne, Journalistik osv.

Paa disse og mange andre Omraader, hvor Kræfterne kan slaa til, og hvor Kvinderne *kan* naa frem til Selvstændighed, synes jeg, de burde tage fat og saa lade Mændene om de fæle Dampmaskiner og de store Smørtræer.

Stillingen som Mejeribestyrer er desuden allerede ødelagt af den vilde Konkurrence mellem Mændene.

Karl Fred. Jensen.

i længere Tid har

bør fodre Dyrene i
ag om. Kvæget kan
enkelte Aar, hvortil
nder Goldtiden maa
raftige Dyr udsættes
værst efter de bedre
aldet oftest er Døden,
ærdi. Ringe Malke-
Sygdommen; sidst-
leder for Ernæringen.
aringen sige os; en
ordøjelige Stoffer kort
ggelsesmiddel.

ngen heller ikke uden
te Køer maa sættes
es de i Rækker efter
saadanne ikke have,
golde og gammel-
Fodergange sker For-
an en Kælver jo ofte
er i nogle Dage, da
alkende kan komme
være uden Betydning.
snart kælve, i sidste
oldning selv. Haves
disse sættes før Kæl-
de gammelmalkende,
erne maa helst holdes
e Aargange. Det er
n faa en varig Plads,
ighed, ti dels bliver
er straks bindes fra.

ny Sidekammarater,
nbringe en betydelig
id ømtaalig for alle
Yveret, men værst
vorfor den maa skyttes
enytte muggent Foder

— Hø, Halm eller Oliekager — eller frosne Roer, der kan bevirke Uorden i Fordøjelsesredskaberne og derfra forplante sig til Fosteret, hvorved Kastning kan indledes, følger af sig selv.

Landmandens væsentligste Indtægt er nu baseret paa Mælkeri-produktionen, og det er hans Opgave at skaffe Raamaterialet — Mælken — tilveje. Men hans økonomiske Velfærd afhænger ikke saa meget af, hvor megen Mælk han er i Stand til at bringe til Mælkeriet, som af, hvor billig han i Forhold til det anvendte Foder kan producere den. Kan han producere den med Overskud, saa jo mere desto bedre, men ellers bliver det omvendte Tilfældet. Ingen Landmand maa lade sig dysse i Ro af Fællesdriften og mene: »Naar min Nabo kan staa sig derved kan jeg ogsaa«. Den billigst mulige Produktion af Mælken er lige saa vigtig for et godt Netto-udhytte, som Smørrets Udbringelse til højeste Pris, desuden bliver førstnævnte saa meget desto vigtigere for hver enkelt Landmand, som Gevinst eller Tab her falder udelukkende paa ham selv, i sidstnævnte deler han Kaar med Foreningen, her er desuden ogsaa flere Øjne som vogte herpaa. Men ligesom Maskinernes gode Tilsyn og Pasning, Istandsættelse i rette Tid, økonomisk Anvendelse af Kul o. a. m. faar Indflydelse paa Indtægterne af Mælkeriets Drift, saaledes faar ogsaa Køernes Røgt og Pleje under alle Forhold stor Betydning. Koen er en levende Produktionsmaskine, men ligesom alle levende Væsener fordrer Hviletider, hvorunder deres Organer i Stand sættes til fremtidig Brug, saaledes skal Koens Yver ogsaa have en passende Hviletid, og Plejen under denne maa i det Hele være saaledes, at naar Yveret igjen skal træde i Virksomhed, det da ikke alene er fejlfrit, men har en Reservebeholdning i Legemet, der ikke alene giver et bedre Foster, men megen, fed og billig Mælk i Forhold til Fodermængden, men disse Krav vil sikkert kun den Ko kunne tilfredsstille, som har været røgtet vel under sin Goldperiode.

Kvinder som Mejeribestyrere.

Det er ikke ret ofte, der fremkommer noget i *Mælkeritidende* fra Kvinderne, men da jeg antager, at dette er *Kvindernes* og ikke

Redaktionens Skyld, vil jeg forsøge at svare lidt paa Karl Fred. Jensens Angreb paa Mejerskerne. Ti i hvor vel han optræder som Ven og Raadgiver — og jeg tvivler ikke paa, han i Grunden mener det godt — saa synes jeg nok, han i dette Tilfælde er for omhyggelig for os, og jeg tror ikke, Mejerskerne er særlig glade ved den Art Haandsrækninger. Og Artiklen gaar dog ud paa at godtgjøre ikke blot, at det er en besværlig Post for en Kvinde at være Mejeribestyrer, men tillige, at hun slet ikke er denne Plads voksen, at hun slet ikke du'r til at lede og styre en saadan Forretning.

Som Mejeribestyrer har man mange Folk at tumle med, siger K. F. J., og dette tror han nu slet ikke Kvinderne har Evne til. Men hvorfor ikke? Jeg antager da ikke, det er ret ofte Dhrr. Mejeribestyrere benytter fysiske Kræfter for at skaffe sig Respekt! I al Fald tror jeg ikke, at den Slags Myndighed er meget værd. Nej, naar blot Kvinden er sig bevidst, ved at hun baade *er* og *skal* være den, *der styrer og staar til Ansvar* for det Hele, da vil hun optræde med Bestemthed i alle Forhold, og hun vil da forstaa at skaffe sig al den Avtoritet, der er nødvendig. At dette skulde være særlig vanskeligt inden for Mejeriets Omraade, hvor det i Reglen er Lærlinger eller unge fremadstræbende Mennesker, vi har med at gøre, det forstaaer jeg ikke. Agtelsen for Kvinden i Almindelighed kan maaske være ringe nok, men vi maa i saa Fald *tiltvinge* os den, her som overalt. Der er ikke andet for; ved at pakke sammen og gaa vor Vej, tror jeg ikke, vi vinder den.

Hvad Kvindernes fysiske Kræfter angaar, da naa'r de jo ikke Mandens. Men Øvelse og Vane er det halve Arbejde, og jo mere Kræfterne benyttes des mere udvikles de. Jeg har ofte set Kvinder magte det i Mejeriet, som Mændene ikke kunde, naar de begyndte Læretiden. At lære Mejeriet eller være Mejerske hos Bestyreren kan stundom være strængt nok, da man ofte dér tumler med Kjærner og Dritler, hvad Kvinder forresten ogsaa ret vel magter. Men — er vi naa't frem til en Bestyrerplads, saa behøver vi ikke al Tid at slæbe paa de tungeste Ting, ti hvor mange af Dhrr. Bestyrere gør vel dette? Det er min, jeg tør sige lange Erfaring, at det gaar bedst, hvor baade Kvinder og Mænd arbejder sammen.

Jeg tror næppe, der er noget Omraade, hvor Kvinderne har gjort sig saa fortjente som netop paa Mejeriets. Det er Kvinderne, der fra først af har skaffet det danske Smør sit gode Renomé paa Markedet; og saa skulde vi nu, ledsaget af et medlidende —

Ubrugelig — forlade Pladserne! Dette turde dog være en vel overilet Beslutning.

Naar Kvinden daglig viser, at hun ikke blot er i Stand til at skaffe det Mejeri, som hun bestyrer, den højeste Pris for Smørret; men ogsaa skaffer Andelshaverne tuldt saa stort et Nettoudbytte som Mejeristerne, da synes det mig, hun udfylder sin Plads tilstrækkeligt. De Besværligheder, hun har at overvinde fordi hun er Kvinde, vil møde hende i *alle Forhold*. Med lad Kvinderne *selv* afgjøre, hvor de vil tage fat. — Hvad mon Mændene vilde sige, om Kvinderne vilde tale til dem paa samme Maade: — »Nej, grib I endelig ikke ind i dette eller hint Fag, ti det vil volde Eder alt for mange Besværligheder?«

Jeg skal være den første til at indrømme, at vor Dragt ofte er upraktisk og uheldig; men at K. F. J.s Omhu for os er noget overdreven, synes jeg fremgaar deraf, at man sjælden eller aldrig hører om Ulykker, opstaa't af denne Aarsag. Nej, hellere end at raade Kvinderne til helt at opgive Forretningen, vil jeg raade dem til at blive enige om en mere sund og praktisk Paaklædningsmaade.

Jeg vil imidlertid ikke raade andre Kvinder til at lære Mejeriet end de, der har særlig Lyst og Anlæg i den Retning. Men til dem vil jeg sige: Begynd ikke paa Arbejdet uden med det Maal for Øje, at naa frem til en Bestyrerplads, og lær saa Faget til Gavns. Lær det baade praktisk og teoretisk. Besøg en Mælkerskole, der kan jo godt faa's Amtsunderstøttelse dertil. Kvinden maa dygtiggjøre sig, saa hun fuldt ud staar paa Højde med Manden, men saa ogsaa endelig fordre lige saa meget for sit Arbejde som han. Vi maa ikke trykke Lønnen ned; men tvært imod være med til at hævde Arbejdets Værd.

At Stillingen som Mejeribestyrer tildels er ødelagt, er ikke Mejerskernes Skyld! Dette er noget Mejeristerne selv i en Fart har faa't besørget.

Flakkebjerg v. Slagelse.

Katrine Pedersen,
Mejeribestyrerinde.

større Styrke og hensigtsmæssigere Klædedragt, og disse to Faktorer er det utvivlsomt, der væsentligt har ladet dem fortrænge Kvinderne. Den første vilde vel en sundere Opdragelse kunne raade *noget* Bod paa — den sidste kunde ændres straks! Men — vi kan jo ikke en Gang slippe Korsettet!

Jeg indsér heller ikke, hvorfor vi Kvinder absolut skal tage de *strengeste* Bestillinger op. — Vi forlader dem da ogsaa paa andre Omraader; — sé til Markarbejdet, hvor Kvinderne tidligere i langt højere Grad har været benyttede og udnyttede lige til det utroligste. Nu maa Mændene kjønt tage mere og mere fat her, fordi Kvinderne *ikke vil* længere. Og hvad var mere naturligt, end om vi trængte ind i Manufakturforretningerne. Hidtil har vi fromt nøjedes med at »sidde ved Kassen«, men lad os erobre *Styrelsen* ogsaa af disse og mange andre Forretninger, der egner sig for vore fysiske Kræfter. — Der er sandelig ingen Grund til at søge ind i Stillinger, hvor vi altfor ofte bliver afhængige af Mændenes Ridderlighed, naar det gjælder de tunge Tag.

Saaledes mener nu jeg om denne Sag, og jeg véd, at dette har ogsaa været min Mands, Karl Fred. Jensens Mening. Og derfor gjør det mig ondt, at en Del Kvinder har misforstaa't ham paa dette Omraade.

Jeg har altid hørt, at man skulde sammenlægge et Menneskes *Tale* med dets *daglige Færd*, før man fældede dets Dom. Denne Fordring har hverken Mejerskerne eller Hr. Salling fyldestgjort over for min Mand. Alene dennes Forhold over for den eneste Kvinde, han har haft *juridisk Ret* til at være *Formynder* for, lige fra vi blev gift under de gamle Ægteskabsforhold, til vi nu — efter i flere Aar at have haft Ægtepagt og levet af samme Forretning — gaar over til hver sin selvstændige Virksomhed, bærer tilstrækkelig Vidnesbyrd om et Frisind over for Kvinderne, som jeg inderligt vilde ønske alle Mænd, der selv gaar i de lettere Arbejder og saa gjerne vil overlade de tungere til os Kvinder.

Sé, derfor er det, jeg føler Trang til at sende Hr. Salling sine »bornerte Mandspersoner« tilbage; der er saavist Lejlighed nok til at anvende dem under mere passende Forhold.

Anine Jensen, f. Kristensen.

*

*

*

II.

Det er vel ikke alene de Kvinder, som staar i Mejeribestyrerstillingen, der ærgrer sig over Hr. Karl Fred. Jensens Udtalelser,

men alle vi Kvinder, som arbejder paa Mejerierne, tror jeg sikkert, er enige om, at hvis nogen har henvendt sig til K. F. J., som til en Ven af Kvindesagen i sin Hælhed, saa er vedkommende gaa't galt i By.

Nogen Misforstaaelse, synes mig ikke, der kan være Tale om, ti K. F. J. siger tydeligt nok, at ikke alene Mejeribestyrerinderne, men hele det kvindelige Personale helst maa forsøje sig bort fra Mejerierne. — I hans sidste Artikel sér jeg rigtig nok, at det er af lutter Omsorg for os, for at vi ikke skal gjøre Fiasko — og det er jo meget smukt tænkt — men jeg vil nok spørge: af hvad Grund Kvinden ikke lige saa godt nu som før er paa sin Plads i Mejerierne? — Manden er dér gaa't i Kvindens Brød, og ikke nok med det, men nu vil han helst have det selv.

Vi vil imidlertid ikke lade os forskrække, men huske, at Tiden fordrer, at vi ikke maa staa tilbage m. H. t. at opnaa' den theoretiske Uddannelse ved Siden af den praktiske — og den dygtige Mejerske vil stadig vinde frem.

Loven har forbudt Kvinden at passe Maskineri, men det er ikke af den Grund, at hun ikke kan være lige saa dygtig som Manden, men kun fordi vor Paaklædning udsætter os for stor Fare.

Jeg har kjendt en Mejeribestyrer, som kaldte paa Mejersken, naar en Rem sprang eller lignende, og som forlangte Eleverne til at fyre og holde Spænding, men ikke selv forstod Fremgangsmaaden.

Vi skal have de dygtigste Kræfter frem, men det gjælder sandelig ikke alene om at holde Rettergang over Kvinderne. Lad os faa ryddet op blandt Mejeristerne, saa de udygtige bliver henvist til anden Beskæftigelse og ikke faar Plads, fordi de sætter Lønnen ned.

Endnu staar Mejersken Side om Side med Mejeristen, naar Talen er om, hvem der fortjener Takken for det danske Mælkebrugs gode Renommé, og det forekommer mig, at Hr. S. Madsen hellere skulde sige: Hvad var det danske Mælkebrug, førend vi fik Centrifugalkraften i dets Tjeneste. — Men det var nok hverken Hr. J. eller Hr. M., der gjorde *den* Opfindelse.

For Resten er der vist ingen, der har tænkt at anmode d'Hrr. Mejerister om: ikke at søge Bestyrerpladser. Det vilde jo ogsaa være: som at slaa Vand paa en Gaas.

Hjallerup Andelsmælkeri.

Dagmar Poulsen,
f. Nygaard.

*

*

*

Mejeri at gjøre til at have en aldeles bestemt Mening om Kvinders Brugbarhed til den Gjerning. Jeg har set unge Piger haandtere Smørtræer, fordi unge Medlemmer af det »stærke Kjøen« ikke ret vel kunde magte dem. Jeg lægger forøvrigt meget mindre Vægt paa den Ting, end derpaa, at Kvinderne som Regel faar en Del Tid mere tilovers til at være i Mejeriet. Den offentlige Mening fordrer jo i mindre Grad af dem at »følge med«, d. v. s. rejse efter Møder, holde eller høre Foredrag osv. Der er jo saa meget i vor Tid, som vi Mænd gjerne vil og skal være med til; og naar man i Landbruget har den bekjendte, men sære Paastand, at Enkerne bedre kan forrente Driften end Mændene, saa staar det maaske i Forbindelse dermed.

Sluttelig vil jeg anføre, at jeg to Gange har været med til at vælge imellem en Mængde Ansøgere til Bestyrerpladsen paa et her-værende Andelsmejeri paa 1400 Køer og fik det bestemte Indtryk, at Ansøgninger fra kvindelige Mejeribestyrere nød fuldt ud samme Anseelse hos alle Bestyrelsens Medlemmer som fra mandlige.

Terpsminde over Nebel pr. Kolding.

Povl Terp.

* * *

V.

I *Mælkeritidende* ser det ud, som om Dhrr. *Karl Fred. Jensen* og *S. Madsen* er ene to om den Mening, at Kvinden ikke passer til at bestyre et Mejeri; men det er de slet ikke. Jeg er fuldtud af samme Mening og haaber, at den langt overvejende Del af Mejeriernes mandlige Personale er enige med os om at ansé det for unaturligt at sætte en Kvinde til at være Bestyrer af et Mejeri.

Der kan fremføres flere vigtige Grunde, hvorfor Kvinden ikke er tjenlig dertil. For det første er hun ikke udstyret med de Kræfter, der ved de forskjellige Lejligheder fordres i Mejeriet. For det andet er de af K. F. J. omtalte Skjorter i Vejen, navnlig ved Betjeningen af Maskinerne og lignende Ting. (Dog det sidste bliver der maaske Raad for, da K. F. J. med *sit kløgtige Hoved* nu rimeligvis konstruerer en Kvindedragt, som hjælper hende til at overvinde Vanskelighederne og alligevel »fyldestgjør Skønhedens Love«. En kvindelig Mejeribestyrer vil heller ikke være heldig over for stridige Andelshavere, som vist findes ved de fleste Mejerier, og som gjør Vrøvl ved alle Lejligheder. Ti den Slags Folk vil slet ikke tage Hensyn til en *Kvinde*, undertiden daarligt nok til en *Mand*.

Jeg er derfor enig med K. F. J. og S. M. i, at Kvinden ikke bør være Mejeribestyrer, men at denne Tanke bør modarbejdes efter bedste Ævne, og jeg haaber, at baade de nuværende og de vordende Mejerister vil gjøre dette. Det Fejlgreb, at Kvinder ogsaa skal sættes til at bestyre Mejerier, maa betragtes som et af Fremskridtstidens Onder, lige saa vel som det, at de skal være Jurister, Læger, og hvad de ellers kan hitte paa. Maaske de ogsaa snart vil i Rigsdagen; ti det vilde blive rart at faa dem dér ind for at hjælpe til — at skjændes. — Nej, lad os bare være os for at komme til at styres efter Kvindeluner, ti ellers gaar det galt for Mandfolkene.

Kvinden kan have nok at udrette i Mejeriets Tjeneste som Mejerske, ti dér fordres fuldt ud en *Kvindes* hele Ordens- og Rénlighedssans, en Sans, hun uden Tvivl i højere Grad er i Besiddelse af end Mændene. Paa den Plads bør hun gjøre, hvad der staar i hendes Magt, for vedblivende at hævde det danske Smørs Ry som Nr. 1 paa det engelske Smørmarked, og hun skal til Gjengæld have Lov til at beholde Æren derfor.

Jeg haaber, at de smaa Mejersker slaar det af deres Hoved at blive Bestyrere, som *Katrine Pedersen* skriver, og lader *Mændene* faa Pladserne, ti saa forsørger de nok Mejerskerne.

Møens Andelsmejeri i April 1892.

L. P. Larsen.

* * *

VI.

Er Manden Kvindens Hoved? — Nogle siger: Ja, 'og andre siger: Nej; men hvis Manden nu *er* det, saa har man dog noget at gaa ud fra med Hensyn til den Diskussion, der nu føres mellem Mejerske og Mejerist, og som jo er fremkaldt ved en af vor ærede Kollega Hr. *Karl Fred. Jensen* forfattet Artikel. — Denne Mand er godt kjendt af de fleste danske Mejerister. Han har jo givet Stødet til mange lærerige Diskussjoner i vort Fagblad og har i en Aarrække med en Energi og Dygtighed, som kun faa har i Eje, arbejdet i Mejerifaget. Det maa derfor ogsaa beklages, at han fratræder sin Stilling som Mejeribestyrer, for vel har vi ingen Mangel paa Kollegaer, tværtimod! — men saa meget er vist, at der er dem, som lettere kunde undværes end K. F. J. Og med dette i Minde turde det nok ogsaa være værd at lægge lidt Mærke til hans Anskuelser m. H. t. den foreliggende Sag, ti jeg er overbevist om, at de er udtalte af Overbevisning og uden nogen som helst Fordom.